

Sygn. akt I C 964/16

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 12 stycznia 2017 r.

Sąd Rejonowy w B. I Wydział Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący:	SSR Małgorzata Łukaszewicz-Waliczek
Protokolant:	st. sekr. sądowy Krzysztof Bendkowski

po rozpoznaniu w dniu (...) w B. na rozprawie

sprawy z powództwa (...) sp. z o.o. w K.

przeciwko Z. J. (1)

o zapłatę

1. utrzymuje nakaz zapłaty wydany w postępowaniu nakazowym przez Sąd Rejonowy w B. w dniu 7 listopada 2016 roku pod sygn. I Nc 2948/16 w zakresie należności głównej, co do kwoty 2000,00 zł /dwa tysiące złotych/ z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 25 października 2016 r. do dnia zapłaty uchylając go w pozostałym zakresie i w tym zakresie powództwo oddalając;

2. zasądza od pozwanego Z. J. (2) na rzecz powódki (...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w K. kwotę 419,81 zł /czteryście dziewiętnaście złotych osiemdziesiąt jeden groszy/ tytułem zwrotu kosztów postępowania.

Sygn. akt: I C 964/16

UZASADNIENIE

Powód (...) Sp. z o.o. w K. wystąpił do Sądu Rejonowego w B. z pozwem przeciwko Z. J. (1) o zapłatę kwoty 2954,56 zł z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia wniesienia pozwu oraz o zasądzenie kosztów postępowania.

W uzasadnieniu powód podał, że jest w posiadaniu weksla własnego wystawionego przez pozwanego, który mimo przedstawienia go do zapłaty nie został przez pozwaną wykupiony.

W dniu 7 listopada 2016 r. sąd w sprawie (...) wydał nakaz zapłaty w postępowaniu nakazowym.

Od wydanego nakazu zapłaty pozwany złożył zarzuty w których podniósł zarzut nieprawidłowego wypełnienia weksla, nieistnienia roszczenia we wskazanej wysokości, przedwczesność wytoczenia pozwu ze względu na brak potwierdzenia wpłaty oraz brak zawiadomienia o spłacie i wezwania pozwanego do wykupu weksla. Pozwany zarzucił wygórowany koszt opłat w umowie pożyczki, bez związku z kosztami poniesionym i przez powoda. Zarzucił nieprawidłowe wezwanie go do spłaty należności wekslowej, brak wykazania skutecznego zawiadomienia pozwanego o spłacie należności i wezwania do zapłaty.

W odpowiedzi na zarzuty pełnomocnik powoda wniósł o utrzymanie nakazu zapłaty w całości i zasądzenie kosztów postępowania. Podniósł że wystawiony weksel był zabezpieczeniem roszczenia powoda z tytułu umowy poręczenia zobowiązań pozwanego. Powódka zarzuciła że koszty zabezpieczenia nie były nadmierne, również nie podwyższono zadłużenia pozwanego.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

W dniu 2 lutego 2016 r. Z. J. (1) zawarł z (...) Sp. z o.o. w R. umowę pożyczki ratalnej na kwotę 2280 zł, z której 2000 zł zostało przekazane na konto pozwanego, natomiast kwota 280,00 zł na konto powoda. Powyższa pożyczka zgodnie z § 4.1 umowy z dnia 2 lutego 2016r. została zabezpieczona poprzez poręczenie jakiego udzielił pozwanemu powód. Zgodnie z zawartą umową pożyczki jej całkowity koszt wynosił 4340 zł.

Dnia 2 lutego 2016 r. pozwany zawarł z (...) Sp. z o.o. w K. umowę poręczenia. Na podstawie § 4.1 umowy poręczenia ustanowione zostało zabezpieczenie roszczeń poręczyciela względem pozwanego w postaci weksla in blanco.

Z tytułu zawarcia umowy poręczycielowi przysługuje wynagrodzenie w kwocie 280 zł płatne przez dłużnika oraz kwota 40 zł z tytułu wezwania do zapłaty. (umowa pożyczki k. 21-22, umowa poręczenia k. 23, weksel, pełnomocnictwo k. 31)

(...) Sp. z o.o. w R. wezwał (...) Sp. z o.o. w K. w dniu 30 czerwca 2016 r. do zapłaty kwoty 2914,56 zł z tytułu poręczenia pożyczki z dnia 2.02.2016 r. udzielonej Z. J. (1).

(wezwanie k. 34).

Pismem bez daty (...) Sp.z o.o. w R. potwierdził zapłatę przez (...) Sp. z o.o. w K. kwoty 2914,56 zł z tytułu poręczenia umowy pożyczki z dnia 02.02.2016 r. zawartej przez (...) Sp. z o.o. z Z. J. (1) o (...).

(potwierdzenie k 35)

Następnie powód zawiadomił pozwanego o dokonanej spłacie i wezwał go do zapłaty na jego rzecz kwoty 2954,56 zł w tym kwoty 40 zł tytułem zryczałtowanych kosztów wezwania do zapłaty.

(zawiadomienie o spłacie i wezwaniu k. 36, wyciąg z książki nadawczej 37, wydruk z systemu śledzenia przesyłek k. 38)

Bo bezskutecznym wezwaniu pozwanego do zapłaty powód wypełnił wystawiony weksel na kwotę 2954,56 zł i wezwał pozwanego do jego wykupu pismem z dnia 23 września 2016r.

(zawiadomienie o wypełnieniu weksla i wezwaniu do zapłaty k. 39, wyciąg z książki nadawczej 40 - wydruk z systemu śledzenia przesyłek k. 41, weksel)

Stan fatyczny Sąd ustalił na podstawie wyżej powołanych dokumentów.

Sąd zważył:

Roszczenie dochodzone przez powoda oparte było na wekslu i na umowie pożyczki z dnia 2 lutego 2016 r. Z utrwalonego stanowiska judykatury i doktryny wynika, iż źródłem zobowiązania wekslowego jest umowa dochodząca do skutku przez wydanie weksla lub jego zwrócenie posiadaczowi. W przypadku weksli in blanco, tj. dokumentów, które w chwili wręczenia nie zawierają wszystkich elementów weksla własnego, co miało miejsce w niniejszym postępowaniu (art. 101 i 102 Prawa wekslowego), umowa wyżej opisana ma na celu powstanie zobowiązania wekslowego w przyszłości. Zobowiązanie to powstaje dopiero po uzupełnieniu dokumentu przez uprawnioną osobę o elementy niezbędne, wymagane przez Prawo wekslowe, skutkujące uznaniem danego dokumentu za weksel własny. Czynności prawne, z których wynikają zobowiązania wekslowe, same nie określają celu gospodarczego lub społecznego takiego rodzaju przysporzenia. Określa go dopiero wyraźna lub dorozumiana umowa leżąca u podstaw zaciągnięcia

zobowiązania wekslowego, wskazująca tzw. stosunek podstawowy (kauzalny) dla tego zobowiązania (tak: wyrok Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z dnia 12.01.2006 r., I ACa 534/05 Lex nr 279965).

Czynności prawne będące źródłem zobowiązań wekslowych są traktowane w ustawodawstwie polskim jako tzw. abstrakcyjne czynności prawne, tzn. takie, których ważność nie zależy od istnienia prawidłowości stosunku podstawowego. Jednakże specyfiką roszczenia wekslowego, które wynika z uzupełnienia wręczonego remitentowi blankietu wekslowego, jest jego ściślejsza więź ze zobowiązaniem wynikającym ze stosunku podstawowego. Jak zauważył Sąd Apelacyjny w Szczecinie, powszechnie przyjmuje się w nauce prawa i judykaturze, iż wystawienie weksla gwarancyjnego ma na celu zabezpieczenie stosunku podstawowego, przydając wierzytelności wynikającej z tego stosunku dodatkową podstawę w postaci zobowiązania wekslowego, w celu ułatwienia jej dochodzenia.

W procesie „wekslowym” (art. 485 § 2 k.p.c.) pozwanemu przysługuje prawo podniesienia zarzutów wynikających ze stosunku podstawowego, co przenosi spór z płaszczyzny prawa wekslowego, na którym oparty był pozew wniesiony w postępowaniu nakazowym, na płaszczyznę stosunku prawa cywilnego. Jednak w tej sytuacji, to właśnie pozwana ponosi ciężar dowodu, że roszczenie powoda z tego stosunku nie istnieje (tak zwłaszcza w wyroku SN z 24 czerwca 2005 r., V CK 780/04, niepubl., wyrok SN z 15.02.2006 r., IV CSK 15/05, LEX nr 179731). Jeżeli występujący z powództwem o zapłatę jako remitent weksla własnego wystawionego przez pozwanego potwierdzi swe prawo dokumentem o cechach określonych w art. 101 Prawa wekslowego, a pozwany nie udowodni zarzutów tamujących lub niweczących, sąd uwzględni żądanie na podstawie art. 28 ust. 2 w zw. z art. 104 ust. 1 Prawa wekslowego (por. wyrok SN z 18 listopada 1999 r., I CKN 215/98, OSNC 2000/7-8, poz. 128). Jak wskazał Sąd Najwyższy trafne jest zatem zapatrywanie, iż z punktu widzenia rozkładu ciężaru dowodzenia powód czyni zadość wymaganiom prawa, przedstawiając prawidłowo wypełniony weksel. Natomiast na stronie pozwanej ciąży obowiązek dochowania należytej staranności w wykazaniu zasadności swojego stanowiska dokumentami załączonymi do zarzutów przeciwko nakazowi zapłaty (por. wyrok SN z 15.02.2006 r., IV CSK 15/05, LEX nr 179731). Pogląd ten w pełni należy podzielić. Z weksla wypływa domniemanie istnienia zobowiązania po stronie osoby obowiązanej z weksla. Powoływanie się na brak zobowiązania powinno zostać przez strony sporu wykazane. Zgodnie z przepisem art. 6 k.c., ciężar dowodu obciąża w tym przypadku dłużnika.

W związku z zarzutami, należało zbadać stosunek podstawowy zobowiązania wekslowego.

Z ustalonego stanu faktycznego wynika, że pozwany nie dokonał spłaty zaciągniętej u (...) Sp. z o.o. w R. pożyczki, w związku z czym pożyczkodawca wezwał do zapłaty należności z tego tytułu zgodnie z umową z dnia 2.02.2016 r. poręczyciela, którym jest powód, a ten należną kwotę zapłacił.

Wobec czego stosunkiem podstawowym, do którego należało sięgnąć po zarzutach pozwanego – była umowa pożyczki.

(...) sp. z o.o. w R. udzielił pozwanemu pożyczki w kwocie 2280,00 zł, pomniejszoną o koszty w wysokości 280,00 zł – kwota pożyczki wynosiła więc 2000 zł. Miała ona zostać spłacona w ciągu jednego roku (12 rat). Zgodnie z zapisem w umowie, (...) wynosi już 117 %. W umowie zastrzeżono dodatkowe koszty, które nie dość, że nie wykazane, są rażąco wygórowane. Od kwoty pożyczki pożyczkodawca pobrał jednorazowo kwotę 570 zł, opłatę za administrowanie pożyczką 228 zł, opłatę za podwyższone ryzyko 1034 zł, opłatę za poręczenie 280 zł. Suma całkowitej kwoty pożyczki i jej całkowitego kosztu to kwota 4340 zł.

Regulacje zawartej pomiędzy stronami umowy pożyczki gotówkowej przewidujące opłatę z tytułu wynagrodzenia poręczyciela, opłaty administracyjnej, opłaty jednorazowej, opłaty za podwyższone ryzyko należało uznać za nieważne.

Przepisy umowy pożyczki należało rozważyć przez pryzmat 4art. 58 kc, który to przepis stosowany jest przez Sąd z urzędu (powołany wyżej wyrok SN z 16.09.2004 r.). Sąd Najwyższy wielokrotnie zajmował stanowisko, uznające, iż niektóre zastrzeżenia umowne mogą być uznane za naruszające zasady współżycia społecznego, a tym samym mogą być uznane za nie ważne. I tak np. w wyroku z dnia 27.07.2000 r. w sprawie sygn. Akt IV CKN 85/00 Sąd Najwyższy

potwierdził, iż jedną z zasad współżycia społecznego jest zakaz lichwy, tj. zastrzegania rażąco wygórowanych odsetek przysparzających nadmiernych w danych stosunkach i nieusprawiedliwionych zysków dla jednej ze stron.

W innym wyroku z dnia 8 stycznia 2003 r. w sprawie sygn. Akt II CKN 1097/00 Sąd Najwyższy stwierdził, iż pozostawienie stronom swobody określenia wysokości odsetek, gdy ich źródłem jest ustawa, jak i wówczas gdy dopuszczalność ich wynika z umowy, nie uchyla kontroli tych stosunków prawnych formowanych w warunkach wolności gospodarczej pod kątem ogólnych klauzul zabezpieczających obrót gospodarczy przed zjawiskami patologicznymi, które mimo pozornej zgodności z innymi przepisami nie mogą doznawać ochrony ze strony państwa, a odwołanie się do zasad współżycia społecznego zarówno w 4rt. (...) k.c. jak i w 4rt. 58 k.c. ma charakter uniwersalny. Ograniczenia wynikające z tych przepisów odnoszą się także do obrotu profesjonalnego. (LEX nr 78878 wraz z głosem aprobowującym T. Justyńskiego OSP 52/4/2004 oraz M. Lemkowskiego PPH 46/10/2004).

Również w wyroku Sądu Najwyższego z dnia 8 stycznia 2003 r. sygn. Akt . II CKN 1097/00 publ. OSNC nr 55/4/2004 wyrażone zostało podobne stanowisko: „postanowienie umowy zastrzegające rażąco wygórowane odsetki jest nieważne w takiej części, w jakiej – w okolicznościach sprawy – zasady współżycia społecznego ograniczają zasadę swobody umów (4art. 353¹ w związku z 4art. 58 § 2 i 3 k.c.)”.

Podobnie w wyroku z dnia 27 października 2004 r. Sąd Apelacyjny w Warszawie w sprawie VI Aca146/04 stwierdził, iż „zastrzeżenie przez strony rażąco wygórowanych odsetek za opóźnienia spełnieniu świadczenia pieniężnego winno być oceniane jako sprzeczne z zasadami współżycia społecznego zarówno w rozumieniu 5art. 353¹ k.c. jak i 5art. 58 § 2 k.c.”

Również Sąd Apelacyjny w Katowicach wyrokiem z dnia 16 marca 2006 r., I Aca 1909/05, LEX nr 203745 wyraził w uzasadnieniu taki sam pogląd. Dla porządku należy również przywołać dwa wyroki Sądu Najwyższego z 13 stycznia 2005 r., IV CK 444/04, LEX nr 177233 oraz z dnia 23 czerwca 2005 r., II CK 742/04, LEX nr 180873. Wyrażony w tych orzeczeniach pogląd jest podobny do powołanych wyżej. Sąd Najwyższy wskazał, iż skuteczne zawarcie samej umowy pożyczki nie przesądza o ważności wszystkich jej postanowień. Umowa pożyczki ze swej natury służy przede wszystkim interesowi pożyczkobiorcy, ale może także pożyczkodawcy zapewnić wymierne korzyści, w postaci odsetek. Umowa w tym względzie nie może być wolna od oceny z zastosowaniem kryteriów z 5rt. 58 k.c. i (...) k.c. W przeciwnym wypadku mogłoby to w skrajnych sytuacjach (a taka ma miejsce w niniejszej sprawie) oznaczać przyzwolenie na wypaczenie sensu umowy w aspekcie charakteru stosunku prawnego tą umową ukształtowanego, zarówno z punktu widzenia zasady ograniczenia swobody kontraktowej, jak i granic wykonywania prawa podmiotowego. W przypadku określenia w umowie nadmiernych odsetek, zastrzeżenie takie należy uznać za nieważne, z uwagi na nie przystawanie takiego zastrzeżenia do wysokości wynagrodzenia możliwego do osiągnięcia w uczciwym obrocie jakiegokolwiek rodzaju.

Z szeroko powołanych wyżej poglądów judykatury, jednoznacznie wynika, iż nadmierne zastrzeżenie odsetek (czy też innych, „ukrytych” dodatkowych kosztów, nie usprawiedliwione okolicznościami, jest nieważne jako sprzeczne z zasadami społecznymi. Z tego względu Sąd uznał, iż zastrzeżone odsetki i koszty w stosunku rocznym należy uznać za nadmierne, w obowiązujących obecnie realiach społeczno – gospodarczych. Biorąc bowiem pod uwagę stopę obecnych odsetek ustawowych, które i tak są dwukrotnie wyższe od przeciętnego oprocentowania lokat bankowych, powód żąda wynagrodzenia przewyższającego ponad 20 krotnie odsetki ustawowe. Suma całkowitej pożyczki i kosztów miała bowiem wynosić kwotę 4340,00 zł. Pozwany otrzymując więc kwotę 2000,00 zł miałby ponieść w sumie dodatkowe koszty w wysokości 2340,00 zł. Zastrzeżenia tego rodzaju nie mogą być uznane za usprawiedliwione.

W ocenie Sądu sytuacja taka jest niedopuszczalna, a nieważność zastrzeżenia takich odsetek i kosztów wynika z naruszenia zasad współżycia społecznego wskazanych w 5art. 58 k.c. i 353¹ k.c.

Powyższe skutkowało przyjęciem nieważności całej czynności prawnej, po myśli 5art. 58 § 3 k.c. W związku z powyższym, należało przyjąć, iż strony zobowiązane są zwrócić to co nawzajem już sobie świadczyły, zgodnie z normami dotyczącymi zobowiązań wzajemnych.

Pozwany winien więc zwrócić pożyczkodawcy otrzymaną kwotę 2000,00 zł, a skoro powódka również na rzecz pożyczkodawcy taką kwotę uiściła, pozwany winien zwrócić tą kwotę właśnie powódce, stąd nakaz zapłaty do kwoty 2000,00 zł należało w mocy utrzymać. Nie bez znaczenia jest również okoliczność, że poprzez sztuczne rozbudowanie relacji zobowiązaniowych, pożyczkodawca stara się zdjąć z siebie część odpowiedzialności za zawartą umowę. Stwierdzić jednak należy, iż powódka, będąca poręczycielem nie powinna bezkrytycznie przyjmować na siebie zobowiązania do spłaty w wysokości wskazanej przez pożyczkodawcę. Powódka oczywiście, wobec uznania umowy za nieważną, nie była zobowiązana do uiszczenia na rzecz P. G.. Z o.o. kwoty, którą w rzeczywistości uiściła. Domaganie się całej zapłaconej kwoty od strony pozwanej jest niezasadne, ale również zmierza do wykorzystania instytucji prawa wekslowego do pozbawienia pożyczkobiorcy możliwości powoływania się na zarzuty dotyczące stosunku podstawowego, co jest niegodne z zasadami współżycia społecznego.

Zatem wobec faktu, iż pożyczka opiewała na kwotę 2000,00 zł, Sąd uznał, iż żądanie przez powoda tej kwoty było zasadne i w tym zakresie Sąd utrzymał w mocy wydany nakaz zapłaty w postępowaniu nakazowym, w pozostałej części nakaz uchylając i oddalając powództwo w tym zakresie. Pozwany nie wykazał aby dokonał jakiegokolwiek spłaty na rzecz powoda, z tytułu przedmiotowej umowy.

O kosztach postępowania orzeczono w punkcie drugim sentencji, stosownie do art. 100 k.p.c., zasądzając na rzecz powoda zwrot kosztów proporcjonalnie do stopnia, w jakim sprawę wygrał, tak w stosunku do opłaty od pozwu, jak i opłaty skarbowej od pełnomocnictwa oraz kosztów zastępstwa procesowego. Powód wygrał w 67,7 % i w tym zakresie pozwany winien ponieść koszty postępowania. Na koszty postępowania składają się: opłata od pozwu w wysokości 37 zł, koszty zastępstwa procesowego w sprawie w kwocie 1.200 zł tytułem wynagrodzenia pełnomocnika powoda (zgodnie z § 2 pkt 4 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych, wg brzmienia na dzień wniesienia pozwu) wraz z opłatą skarbową od pełnomocnictwa w wysokości 17,00 oraz kwota 111,00 zł uiszczona przez pozwanego jako opłata od zarzutów i koszty zastępstwa procesowego w sprawie w kwocie 1.200 zł tytułem wynagrodzenia pełnomocnika powoda (zgodnie z § 2 pkt 4 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych, wg brzmienia na dzień wniesienia pozwu) wraz z opłatą skarbową od pełnomocnictwa w wysokości 17,00 zł.

Suma kosztów wynosi więc 2582,00 zł, powód ponosi te koszty w 32,3%, tj. w kwocie 834,19 zł, a skoro rzeczywiście poniósł koszty w kwocie 1254,00 zł to należy się mu zwrot różnicy, tj. kwota 419,81 zł, którą Sąd zasądził od pozwanego na rzecz powoda.